

Liquidatie

Hierboven staat al, dat Wijbenga zijn materiaal heeft moeten schiften. Een aspect van het verzet heeft hij niet genoemd en wil hij ook niet noemen. Dat is de liquidatie van Joden door de K.P. Ons vertelde hij: „Ik wit fan fjouwer gefallen yn Fryslân, fan Joaden dy't deasketten wurde moasten. Ik haw heard fan noch ien gefal. Foar twa fan dy likwidaesjes bin ik forantwurdiik. Mar dêr skreau ik net oer. Lou de Jong (de schrijver van het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog - red.) wol, sa haw ik bigrepen.”

De hoofdredacteur van het Friesch Dagblad, Hendrik Algra, heeft Pieter Wijbenga, lang chef-redacteur van diezelfde krant, wel eens verweten dat hij te mild was in zijn beschrijving van de „lju fan de forkearde kant”. Wijbenga nu: „Ik haw jierren lyn alris sein: as men my to myld fynt, dan ha ik dêr frede mei. Ik wol net wreed wêze.”

Dat blkt dan ook bij voortdoring uit dit tweede deel. Alleen de namen van die collaborateurs worden vermeld, welke volgens Wijbenga „dochs al oeral bikend wiene.” Het blijkt met name uit het elders op deze pagina afgedrukte verhaal over de liquidatie van een fougerehandelaar uit Zuidoost-Friesland. Maar toch breekt door die mildheid zo nu en dan opgekropte woede heen. Zo bijvoorbeeld bij de beschrijving van de Sneker „Bloednacht”, waarbij vier Snekers als wraak voor de liquidatie van een NSKK-er zonder vorm van proces werden neergeknald.

Al na het verschijnen van het eerste deel is opgemerkt, dat Wijbenga schrijft uit de gezichtshoek van de overtuigd gereformeerde ARP-er. Dat blijkt ook bij voortdoring uit dit deel. Opvallend veel verzetsmensen van gereformeerde huize komen hier naar vo-

ren. Nu is bekend dat het verzet voor de meeste gereformeerden vanzelfsprekender was dan voor velen met een andere kerkelijke of niet-kerkelijke achtergrond. Maar of het verzet tegen de vijand zo duidelijk en zo algemeen van gereformeerde signatuur was als uit Wijbenga's boek opgemaakt moet worden? We zijn van mening dat er toch wel sprake is van een zekere „onderbelichting” van andere richtingen en stromingen in het verzet.

Beschouwt men dit werk van Wijbenga, zijn levenswerk, als pure geschiedenis, dan moet dit zonder meer als een tekortkoming worden gezien. Maar het is zeer de vraag of Wijbenga wel historie sec heeft willen vastleggen. Zelf zegt hij: „It is fan binnen út skreaun.” Dat betekent dat „Bezettingstijd in Friesland” eerder een getuigenis is en daarvoor dienen andere maatstaven aangelegd te worden en dan is het niet erg, dat het gereformeerde aandeel in het verzet zoveel accent krijgt. Maar dan is het wachten óók op het verzetsrelaas van anderen dan de „mannenbroeders”.

Eén groot manco heeft Wijbenga's boek: er ontbreekt een namenregister. Het ligt echter in de bedoeling om in het derde en laatste deel, dat de schrijver voor 1980 hoopt te kunnen publiceren, alsnog een register op het hele werk op te nemen. Dat zal de waarde van „Bezettingstijd in Friesland” alleen maar verhogen.

P. WIJBENGA, *Bezettingstijd in Friesland II. Utrg. De Tille*. Gebonden 382 pag., f 25 (tot 1 juli; daarna f 29.50); voor leden en stipers *Fryske Akademy* f 22.50. Tegelijk met dit tweede deel is een herdruk van het eerste deel verschenen, ook bij De Tille. De prijs daarvan is hetzelfde.

LEEWARDEN — In het gebouw van de *Fryske Akademy* ontving de heer Piter Wijbenga vanmorgen uit handen van FA-directeur dr. Klaas de Vries (zie foto) een exemplaar van het tweede deel van „Bezettingstijd in Friesland”, dat de heer Wijbenga in het

afgelopen jaar afrondde en waarvan uitgeverij De Tille en de Handelsdrukkerij van 1874 in recordtijd de eerste oplage vervaardigden en uitbrachten. Ook werd het eerste deel van Wijbenga's boek herdrukt in een voorlopige oplage van 1000 exemplaren; de deel twee telt voorschands 2000 boeken. Het is de bedoeling van de auteur het laatste, derde deel over een jaar of drie gereed te hebben.

Deel I, verschenen in '70, omvat de beschrijving van de periode mei 1940-mei 1943, het nu verschenen deel gaat hierop verder en reikt tot in september 1944 onder de titel „Met de rug tegen de muur”. De heer De Vries betoonde zijn grote dankbaarheid voor instellingen, die de nieuwste editie hebben helpen verschijnen: Anjerfonds Friesland, Stichting Friesland 1940-1945, Stichting Sneek 1940-1945, Je Maintendrai Friesland, het Th. van Welderen-Rengersfonds, het Frysk Utjefte Fûns en de Friesland Bank.

De rector van de Noordelijke Leer- gangen, de historicus dr. Geert Bakker hield een korte inleiding betreffende het nu gepresenteerde boek en stelde, dat Wijbenga's visie de zijne niet is, maar: „Wat Wijbenga doet is vragen stellen aan het verleden vanuit een gereformeerde, anti-revolutionaire visie, zijn antwoorden hierop beschouw ik als volslagen legitiem”, aldus de heer Bakker.

De heer Sipke Dijkstra van de uitgeverij De Tille belichtte nog even hoe pijsnel er door de drukker en zijn zaak gewerkt was: „Pas op 5 maart kwam de beslissing, dat wij het zouden uitgeven en drukken”. Dit late tijdstip was ook voor de FA overmacht daar de schrijver door ziekte geruime tijd zijn afleveringen der hoofdstukken, welke de heren De Vries en Bakker successievelijk ter lezing kregen, moest opschorten.

